

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština – Assembly

VI. Saziv
Komisija za budžet i finansije
Sednica br. 44/19
Priština, 13.02.2019, u 11:00
Zgrada Skupštine Kosova, sala C-203

Z A P I S N I K

Na zajedničkoj sednici učestvovali su: Lumir Abdixhiku, Safete Hadergjonaj, Naser Osmani, Dardan Molliqaj, Ali Lajçi, Arbërie Nagavci, Blerim Kuqi i Fikrim Damka.

Odsutni: Jelena Bontić i Enver Hoti.

Pozvani učesnici: Sokol Havolli (zam. Guvernera CBK), Ruzhdi Morina (predsedavajući borda FKPK), Adrian Zalli (upravni direktor FKPK), Hajdar Korbi (član borda FKPK).

Ostali učesnici: Violeta Smajlaj (revizor NKR), Sylejman Blaku (novinar Kosova Sot), Kreshnik Ymeri (posmatrač KDI), Isuf Zejna (Demokracija +), Vatra Qehaja (savetnica PG VV), Halil Berisha (novinar Klan Kosova), Dren Ajeti (pravnik Kluba proizvođača), Alberta Hashani (novinar KTV), Shpresë Sejdiu (Asistentkinja PG-PSD).

Iz podržnog osoblja Komisije: Vilson Ukaj, Sabirje Iseini, Luljeta Krasniqi i Dashurije Canolli.

Sednici je predsedavao: Lumir Abdixhiku, predsednik Komisije (dalje predsednik).

Dnevni red

1. Usvajanje dnevnog reda;
2. Usvajanje zapisnika sa sednicama Komisije;
3. Izveštaj Upravnog odbora fonda penzijske štednje Kosova, u vezi zadnjih događaja sa sredstvima penzijske štednje na finansijskom tržištu.
4. Razmatranje dopunski izveštaj sa amandmanima Funkcionalne komisije na Nacrt zakona br. 06/L-088 o izmenama i dopunama zakona br. 05/L-042 o regulisanju usluga vode,
5. Formiranje Radna Grupa za razmatranje Nacrt zakona br. 06/L-137 o izmenama Zakona br. 03/L-174 o finansiranju političkih subjekata, izmenjen Zakonom br. 04/L-058,

Zakonom br. 04/L- Zakonom br. 03/L-073 o opštim izborima u Republici Kosovo, izmenjen Zakonom br. 03/L-256;

6. Razno.

1. Usvajanje dnevnog reda

Predsednik je konstatovao da je Komisija jednoglasno usvojila dnevnog reda bez izmene.

2. Usvajanje zapisnika sa sednicama Komisije

Predsednik je konstatovao da je Komisija jednoglasno usvojila zapisnike sa sednica od 19, 27 decembar 2018, i 21, 29 i 30. januar 2019. god.

3. Izveštaj Upravnog odbora fonda penzijske štednje Kosova, u vezi zadnjih događaja sa sredstvima penzijske štednje na finansijskom tržištu.

Predsednik – je naglasio da je razlog što smo pozvali predstavnike upravnog odbora fonda penzijske štednje Kosova u vezi zadnjih događaja sa sredstvima penzijske štednje na finansijskom tržištu, odnosno opadanja vrednosti akcija na kraju godine penzijskih sredstava Kosova, i o pozitivnoj performansi u prvih dva meseca godine kao što je izveštavao fond u jednom dokumentu pripremljenog za komisiju za ovaj susret, nama interesuju preduzete mere od strane Upravnog odbora u odgovoru na krizi zbog opadanja vrednosti akcija i planovima angažovanja u upravljanju sredstava kao rezultat mogućih kretanja koje se mogu desiti i u buduće na finansijskom tržištu kao i garantovanje penzija, pre svega za mlade penzionere.

Ruzhdi Morina – je naglasio da je bord, kao što uvek postupimo na osnovu zakona u zadnjem tromesečju godine informisali smo pismeno Skupštinu o stanju penzijskih sredstava koja su pod upravom fonda. Ono što treba naglasiti je jer sistem upravljanja penzijskih sredstava je pod kontrolom i u tom pravcu dobro bi bilo da ne bude izveštavanja koja prouzrokuju paniku kod građana ali da budu pravedna i tačna izveštavanja. S toga, saradnja sa medijama, komisijom, CBK i ostalim institucijama je neophodna.

Tokom 2018. godine smanjenje su investicije van zemlje i povećani su depoziti u hartijama od vrednosti Vlade i bankarskim depozitima unutar zemlje. Upravni odbor je doneo 13. odluke za povlačenje oko oko 581 miliona € od specifičnih menadžera sredstava, i njihova investicija u iznosu od 422 miliona € na druge menadžere, zavisno od njihove performanse i u cilju njihovih investicija. Povećana je učešće investicija na Kosovu sa 11.9% u 2017. godini, na 30.06% na kraju 2018. godine. Opadanje vrednosti akcija investiranih sredstava na finansijskom tržištu, je bilo i u fondovima razvijenih zemalja, kao što je Austrija negativno njihov povratak je bio 5.3%, u Švajcarskoj -2%, u Danskoj je bilo negativan povratak 1.1%, minus 3% u Nizozemskoj. Ovo opadanje vrednosti na finansijskom tržištu je desilo kao rezultat globalnih političkih uticaja, kao što je trgovinski rat između SAD-a i Kine, BREX-a.

Mi smo isplatili 31.2 miliona € prema onima koji su izašli u penziju, od kojih 21 miliona € bili su penzijski doprinosi, dok 6. miliona € bili su od investicija. Znači, niko od penzionisanih u

2018. godini ništa nije izgubio, naravno da su imali profit ili povratak u iznosu od 26% što je bio prosek povratka onih koji su izašli na penziju. U tom pravcu vršimo analize osnovajući se na aktuelnom pravnom okviru, za stvaranje višestrukih portofola bazirajući se na godine starosti da se više zaštite onih koji izlazi na penziju na godinu mogućeg prijavljivanja finansijske krize.

Fond je zaključio 2018. godinu sa jednom opadanjem vrednosti akcija od 5.2%. Opadanje je desilo u decembru mesec i ukoliko pogledamo istorijski decembar mesec je bio naj loši mesec. Što se tiče početka 2019. godine imali smo pozitivnu perfomansu u povratku sredstava u investiciju. Ono što treba naglasiti fond je u saglasnosti sa važećem zakonodavstvom investiranje sredstava vrši na osnovu dugoročne strategije i istorijski pogledano u dugoročnim periodima, povratak sredstava je bio pozitivan. Za 10. zadnje godine uključujući i perfomansu za 2018. godini, proizilazi da je fond imao prosečan godišnji povratak od +4.89% ili realan povratak od 3.1% prosečno u godini.

Predsednik - pitao je koliko je vrednost izgubljenih sredstava na dva zadnja meseca i kakva je njihova vrednost u januar mesec 2019?

Adrian Zalli - je naglasio da opadanje vrednosti akcija investicionih sredstava za 2018. godinu, bio je 84.71 miliona €, dok u apsolutnoj vrednosti do 31. januara 2019. je 55 miliona €. Lica koja su penzionisana tokom 2018, svima je isplaćen i da nisu imali gubitke u njihovim doprinosima. Tokom godine imali smo 5.491 lica koja su penzionisana a od ovih lica 4.400 izašli su na staračke penzije, 867 su smrtni slučajevi, 174 su bili invalidski slučajevi, 16% su platnih doprinosioca nisu stigli godine starosti od 65. godina i ova cifra je alarmantna u socijalnom procesu.

Predsednik - je dao reč zam. Guvernera CBK-a kako bi dao njegovo mišljenje po ovom pitanju.

Sokol Havolli – je naglasio da je Centralna banka Kosova u okviru njenih nadležnosti putem procesa regulativnog nadgledanja imala je kontinuirane komunikacije i pre tenzija globalnih tržišta. CBK vodi egzaminacije na redovnim osnovama u svim tržišnim operaterima penzija, kao i u svim drugim operaterima u finansijskoj industriji. Za penzijska sredstva identifikovali smo više opasnosti i da smo preduzeli kratkoročne i dugoročne mere. U vezi krize na kraju godine, kao što je rečeno, to se desilo zbog negativne performanse u finansijskim tržištima.

Kao CBK, zainteresovani smo da zajedno sa Komisijom i Trustom unapredimo strategiju investicija pogotovo u stvaranju višestrukim osnovama za godine starosti sa ciljem da se očuvaju grupe godišnjih doba pre penzionisanja da ne budu pogođene na osnovu globalnih finansijskih tržišnih razvoja.

Predsednik - u nastavku je podneo niz pitanja za predstavnika fonda, i to: Sredstva trusta su izmerena u dugoročnom periodu i vi ste naglasili da od njegovog usvajanja pa do danas sredstva upravljana u Trustu su povećana 41%. Da li je dovoljno ovo povećanje. Interesuje me izvršiti upoređivanje sa srodnim fondovima u regionu i njihova performansa kao i negativan uticaj koje mogu imati od strane finansijskih tržišta?

Drugo pitanje u vezi vašeg mišljenja što ste spomenuli strategije investicija i podelu investicija u godinama starosti, da li postoje mogućnosti da lica koja idu na penziju u toj godini kada se mogu desiti finansijske krize ili opadanje vrednosti akcija, da mogu dobiti garantovanu iznos (od onih što su doprineli i pozitivnog povratka što je učinjeno tokom godina)?

Naredno pitanje je da li bord Trusta poseduje strategiju ili neki oblik bržeg odgovora na političim kretanjima koje imaju moguću ekonomsku i finansijsku uticaj i kao posledica toga i opadanje vrednosti sredstava na finansijskom tržištu?.

Drugo pitanje da li ste izvršili neku analizu u vezi riska investicije sredstava između tržišta SAD i Evrope? i poslednje pitanje da li možete imati bilo koji izveštaj o razvoju tržišta kako bi imali ovo pitanje pod kontrolom i da bolje upravljamo sa gubicima Trusta?.

Blerim Kuçi - imali smo negativnu performansu sredstava pod upravljanjem Trusta i u 2008. godini i to nije uključeno u vašoj analizi. Interesuje me činjenica ukoliko Upravni bord predvideo bilo koju meru ili strategiju bazirajući se na krizu iz 2008. godine i ukoliko jeste kakve mere ste preduzeli u odnosu sa krizama u finansijskim tržištima. Imajući u vidu ovu činjenicu da sigurnost sredstva je glavni elemenat, kakva je strategija Trusta za garantovanje sigurnosti penzijskih sredstava?.

Arbërie Nagavci - vi ste spomenuli da u zadnjem tromesečju prošle godine imali ste gubitke penzijskih sredstava u iznosu od 84. miliona € i stanje je poboljšano u januaru ove godine za 55. miliona €. Da li to znači da kada ne bi imali gubitke od 84. miliona €, mi bi imali plus 55 miliona €. Znači 55 miliona evra vraćenih ne nadoknađuju gubitak od 84 miliona €.

Drugo pitanje da li nam možete reći koja su vaša iščekivanja za 2019. godinu, znači bolju ili lošu situaciju, kada se dešavaju krize na globalnoj tržištu i kako planirate investicije? Treće pitanje, da li ste procenili performansu aset – menadžera imajući uvidu i visoke isplate za asete menadžera, da li ste preduzeli bilo koju meru prema ovim asetama koji imaju slabu performansu, da li ste prekinuli saradnju sa onim aset menadžerima?.

Dardan Molliqaj – moja zabrinutost je u vezi performanse Trusta uopšte. Ukoliko ne grešim vrednost jedinice je bio 1 € u 2003 i u 2019. godini vrednost jedinice je stigao 1.45 €. Ukoliko profit vrednosti je 100 € danas je 141 €,na osnovu ove logike ne pokrijemo ni inflaciju. Znači ukoliko ova performansa je bila za 15. godina i na kraju nemamo pokriće ni inflacije, ova investicija je totalna pogrešna u finansijskim tržištima. Ja verujem da Trust, CBK i druge uključene institucije u menadžiranje, ona što treba uraditi je kako izvršiti naše investicije kako bi u ukupnom totalu imamo veći vrednost.

Naser Osmani – istina je da je bilo negativnih kretanja u međunarodnoj berzi i jedan dobar stručnjak iz ove oblasti ne može predvideti ove krize u finansijskom tržištu. Ali mi zakonom smo utvrdili gde možemo zalagati ova sredstva, u najbezbednije institucije gde je minimalna opasnost. Investicije na unutrašnjoj tržištu ili hartijama od vrednosti, povećava opasnost države da ulazi u većim dugovima.

Ono što je važno istaći treba garantovati penzijska sredstva za lice starosti preko 64. godina. Mi moramo raditi kako bi sredstva Trusta bila investirana na Kosovu, moramo naći razne oblike za ove investicije kako bi rezultat bio bezbedan i da investiramo u dugoročnim projektima i strateškom sektoru, kao što je energetski sektor.

Safete Hadergjonaj – obično postoje pad vrednosti akcija fonda tada građani su elektrizovani gde medije i rasprave su prisutne. Mi smo imali u 2008 – 2009. godinu pad vrednosti akcija gde je evidentirano oko 92. miliona € ili negde 20% fonda, razlika u ovoj godini što sam spomenula bio je problem koji je potresao finansijsku tržištu u čitavom svetu i to kao posledica je imala uticaj i u sredstvima pod upravljanjem fonda.

Ja sam slušao i mišljenje predsednika borda Fonda za političke uticaje u opadanju vrednosti akcija, ali nismo imali ogroman uticaj u finansijskim tržištima kao što je bio slučaj u 2008 – 2009. godini. Sama činjenica da imamo neočekivan pad ne sumnjivo da prouzrokuje debate i zabrinutost. Mi moramo pogledati i naše zakonodavstvo kako bi regulisali da uticaj ne bude za one koje izlaze u taj period u penziji da nemaju štetu zbog opadanja akcija.

Glavno je da sredstva budu bezbedna. Iz izveštaja kojeg smo dobili iz fonda primetili smo da sredstva su investirana na desetine svetskih zemalja, uključujući i tržišta ili zemalja koja nisu sigurna, kao što je Grčka. Kada budemo imali na razmatranje narednog izveštaja tačno treba specificirati na kojem tržištima je obeležen pad kako bi imali detaljnu analizu, budući da smo mi institucija koja vršimo nadgledanje i određujemo tarife upravljanja. Kao Skupština želimo da se ne ponavljaju takvi slučajevi. Međutim odgovornost snosi fond koji se bavi upravljanjem ovih penzijskih sredstava.

Ruzhdi Morina - naše investicije se vrše u skladu sa upravnim okvirom. Maksimalne mogućnosti investicija na Kosovu smo iskoristili što po nama se smatra kao nula opasnosti. Ostali deo je investiran na međunarodnoj finansijskoj tržištu. Mi smo spremni da investiramo na ogromne domaće projekte sa dobrim povratkom investicija. Imamo dve zemlje kao što je Hrvatska i Makedonija koje kriza nikada nije ih dirnula, zbog toga što penzijska sredstva su investirali na strateškim projektima unutar zemlje. U 2008. godini bio je pogođen fond sa 29 ili 30% i u nominalnim ciframa je bio 92. miliona €, vrednost akcije je bio 0.80% i za 10. godina vrednost akcije je imao povećanje na 1.45 – 1.47 i povećanje preko 61%.

Mi tokom godine moramo primeniti višestruke akcije, što se tiče godinama starosti za osoblje preko 62. godine, pretendiramo da pređemo na bezbedne portfolije. U vrednosti papira u našoj zemlji koja se ne ugrožava ono što su akumulirali tokom čitavog života. Proces odlučivanja nije problem, ali sprovođenje sistema IT-a je kompleksno pitanje da se podele u godinama starosti. Imamo probleme sa sistemom IT-a oko 6. meseci, uključili smo u Zakonu o javnoj nabavci bez pravno. Mi smo predstavnici penzijske šeme sa 1.7 milijardi € pod upravljanjem i mi smo vodili konsultacije u vezi platforme za penzijske šeme i reforme penzijskog sistema. Što se tiče vrednosti inflacije, mi smo čuvali vrednost i imamo prekoračenja inflacije. Mi smo jedina institucija što nismo imali nijednu primedbu od strane revizora.

Predsednik – gospodine Zalli, na početku Trust je počeo sa koeficijentom 1, dok u 16. godišnjem periodu sredstva su povećana za 41%, ukoliko bi ova sredstva imala Kosova u Penzijskom fondu Hrvatske ili Slovenije ili Makedonije, koliko bi se povećale?.

Adrian Zalli - što se tiče fondova u regionu, njihov početak je bio drugačiji od našeg. Oni su imali zakonsku obavezu da 50 – 80% njihovih fonda da investiraju u okviru njihovih vladinih institucija. Hrvatska je imala ogromne infrastrukturne projekte i garantovan povratak negde 6%. Investicija se vrši u njihovoj valuti. Povratak za 10. poslednje godine u Hrvatskoj je bio oko 80% u upoređenju sa Kosovom sa 61%. Međutim, Hrvatska je ušla u Evropi bila je obavezna da stavlja van snage predviđenog zakona zbog diskriminacije konkurentnosti i kao rezultat opadanje je bio relativno velika. Ukoliko upoređujemo sa Austrijom, vraćanje je bilo egzaktno negativna nego naša. Ukoliko pogledamo 2017. godini vraćene je bio niža nego na Kosovu.

Što se tiče inflacije, ukoliko računamo za 10. godina naš povratak je realno 3.81% nad inflacijom. Tri prve godine osnivanja, Trust je bio u konsolidaciji, imao je vanredno sasvim male asete.

Što se tiče pitanja g. Kući mi imamo strategiju za investicije objavljujane u našoj web stranici, bord to pogleda u svakom susretu koja ima svoje uticaje za svaku klasu aseta i na osnovu intervjuisanja koje vodimo sa aset menadžerima i stručnjaka članova borda, odlučujemo o njihovom kretanju. Tokom 2008. godine mi smo imali kretanje oko 500 miliona € od raznih aset menadžera. Znači mi vršimo procenu performanse aset menadžera što je i odgovor na pitanju g. Nagavci.

Predsednik - molim vas da vršite analizu oko političkih razvoja u Evropi, kakve korake treba preduzeti kao Bord ukoliko sutra imamo Brexit? kakve implikacije ćemo imati u finansijskim tržištima, da li imamo neku meru da minimiziramo risk ili ističete neku krizu, ali za dugoročne dobro smo?

Ruzhdi Morina – jedna od predviđenih mera je i smanjenje izloženosti u Evropi, a više smo izloženi u SAD. Analiziramo i situaciju kako će uticati Brexit u finansijskim tržištima.

Adrian Zalli - veoma je teško stvoriti strategiju ili da donosimo odluke o pitanjima koja su političke prirode. Ono što mi znamo ne zaposlenost je niža i ekonomija u SAD relativno dobra, s toga odlučili smo da sredstva investiramo u SAD.

Blerim Kući – da li Trust ima predviđene procedure ili mere delovanja sredstva i kada se događaju slične krize u prvom danu ili drugom i trećem danu. To je u interesu kako bi mogli monitorisati bolje vašeg rada. Ono što mi tražimo od Vas, treba dati preporuke ukoliko postoje potrebe o izmenama i dopunama zakona i da tražite od nas da interвениšemo u funkciji uređivanja ove oblasti i u interesu očuvanja penzijskih sredstava.

Ali Lajci – bilo bi dobro o budžetu Trusta imajući u vidu nivo tržišta i akcija sa negativnog trenda u dve zadnje godine. Da li postoji mogućnosti, imajući u vidu u eventualnom menadžiranju da budžet Trusta ima koristi od neke organizacije ili nekog drugog korišćenja.

Ruzhdi Morina - praksa je da u godišnjem izveštaju dajemo i preporuke o zakonskom okviru i da imate specificirane podatke o radu za 2018. godinu.

Adrian Zalli – uprkos činjenice šta se desilo u finansijskom tržištu, postoji uži interes između balansiranja riska i povratka sredstva. U hrvatskoj, pored pozitivnih efekata, javni dug je povećan za 80% GDP-a.

Sokol Havolli – U toku smo izrade pravnog okvira za osnivanje fondova finansijskih investicija u cilju stvaranja novih instrumenata i mehanizama za investicije, ne samo za penzijska sredstva, ali za bilo kojeg građana koji ima kapacitete investiranja.

Predsednik - zahtevamo od Penzijskog fonda da dostavlja komisiji, pismene odgovore na postavljena i pokrenuta pitanja i deo izveštaja da bude i vaša iščekivanja o političkim razvojinama u EU i SAD, kao i da se intenziviraju slični susreti i u buduću, sa Trustom i CBK i da nas izvestite o svakoj situaciji o stanju sredstava u buduću.

4. Razmatranje dopunski izveštaj sa amandmanima Funkcionalne komisije na Nacrt zakona br. 06/L-088 o izmenama i dopunama zakona br. 05/L-042 o regulisanju usluga vode

Predsednik - je naglasio da predloženi amandmani ne sadrže dodatne budžetske implikacije.

Safete Hadergjonaj - je istakla da smo mi imali u komisiji zahtev o pitanju nadoknade Predsedavajućeg Komisije za razmatranje autoriteta za usluge vode i uprkos toga što je predsedavajući imenovan od strane Skupštine, isti već dve – tri godine nije u uopšte nadoknađen. Ukoliko osoba nema posla, ne treba uopšte predvideti zakonom. Ukoliko ima posla isplatu treba regulisati. Možda bi bilo dobro pogledati u ovom nacrtu zakona kako treba regulisati pitanje nadoknade Predsedavajućeg Komisije za razmatranje autoriteta za usluge vode.

Predsednik je konstatovao da je Komisija dala ovlašćenja prvom zameniku predsednika Komisije da analizira i da podnosi predloge u vezi pitanja nadoknade Predsedavajućeg Komisije za razmatranje autoriteta za usluge vode i zatim da dostavljamo Funkcionalnoj Komisiji kao našeg amandmana.

Na osnovu predloga, predsednik je konstatovao da je Komisija jednoglasno donela sledeću:

Preporuku

Predloženi amandman Funkcionalne Komisije za poljoprivredu, šumarstvo, ruralni razvoj, sredinu i prostorno planiranje i predloženi amandman Parlamentarne grupe 6+, na Nacrt zakona br. 06/L-088 o izmeni i dopuni Zakona br. 05/L-042 o regulisanju usluga vode, ne sadrži dodatne budžetske implikacije.

5. Formiranje Radna Grupa za razmatranje Nacrt zakona br. 06/L-137 o izmenama Zakona br. 03/L-174 o finansiranju političkih subjekata, izmenjen Zakonom br. 04/L-058, Zakonom br. 04/L- Zakonom br. 03/L-073 o opštim izborima u Republici Kosovo, izmenjen Zakonom br. 03/L-256

Predsednik je konstatovao da na osnovu predloga Komisija je Formirala Radnu Grupu za razmatranje Nacrt zakona br. 06/L-137 o izmenama Zakona br. 03/L-174 o finansiranju političkih subjekata, izmenjen Zakonom br. 04/L-058, Zakonom br. 04/L- Zakonom br. 03/L-073 o opštim izborima u Republici Kosovo, izmenjen Zakonom br. 03/L-256, u sledećem sastavu: Naser Osmani (predsedavajući), Mërgim Lushtaku, Arbërie Nagavci, Dardan Molliqaj i Fikrim Damka.

Sednica je završena u 12:34 časova

Pripremila:

Jedinica za podršku Komisije

Predsednik Komisije,

Lumir Abdixhiku